

Åldersbedömning tidigare i asylprocessen (Ds 2016:37)

Sammanfattning

SKL ställer sig överlag positiv till de föreslagna förändringarna i lagstiftningen. Det finns idag kommunerna som upplever en problematik när uppenbart vuxna blandas med barn på HVB-hemmen. De föreslagna förändringarna kommer att innebära en förbättring av boende- och arbetsmiljö på HVB-hemmen.

SKL instämmer i att det är viktigt att barn inte bor med vuxna och att resurser som är avsatta för barn ska gå till barn. SKL vill dock framhålla att det är viktigt att undersökningar och bemötande ska vara anpassade efter om det gäller flickor eller pojkar respektive kvinnor eller män. Det är till exempel viktigt att Migrationsverkets har ett köns- och säkerhetsperspektiv i arbetet med åldersbedömningar av flickor som kommer från länder där hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap och tvångsäktenskap är vanligt förekommande och där flickorna själva kan vara utsatta för detta.

Genom förslaget blir det tydligt att det är Migrationsverket som gör åldersbedömning och beslutar om detta samt att beslutet gäller omedelbart. SKL ser positivt på att beslutet ska tas "så snart som möjligt" men anser att det i förarbetena måste förtydligas vad detta faktiskt innebär i tid, när detta rimligen kan tänkas ske och hur lång tid en utredning kan komma att ta.

SKL har tidigare anfört att staten ska ta det fulla ansvaret för boende i ankomstfasen och detta lagförslag är ytterligare ett argument för det. Idag har Migrationsverket bland annat ansvar för att registrera, åldersbedöma och anvisa barn till en kommun. Detta ansvar behöver enligt SKL utvidgas med ett ansvar för ankomstboenden. Staten har genom stordrift större möjligheter att på ett mer kostnadseffektivt sätt upphandla och driva ankomstboenden. Detta skulle ge anvisningskommunen bättre förutsättningar att bereda barnet bästa möjliga mottagande utifrån en enskild bedömning med barnets bästa i centrum.

Om SKL inte får gehör för dessa förslag till förändring av ansvaret för boende i ankomstfasen måste det i förarbeten till nu aktuella lagförslag tydliggöras att Migrationsverket ska informera kommunen om att en åldersbedömning pågår samt när ett tillfälligt beslut har fattats. Ersättning för placering måste då också fortsätta att utgå till kommunerna så länge individen finns kvar i kommunens boende, med andra ord fram till dess att Migrationsverket, vid en eventuell åldersuppskrivning, tagit över ansvaret för individens boende.

SKL tycker att det är bra att kravet på information till den asylsökande förtydligas. Det är viktigt att hen förstår att konsekvensen av ett nekat samtycke till medicinsk åldersbedömning utan godtagbar anledning kan bli att den sökande bedöms vara över 18 år.

Allmänna synpunkter

SKL ställer sig överlag positiv till de föreslagna förändringarna i lagstiftningen. Det finns idag kommunerna som upplever en stor problematik när uppenbart vuxna blandas med barn på HVB-hemmen. De föreslagna förändringarna kommer att innebära en förbättring av boende- och arbetsmiljö på HVB-hemmen.

De föreslagna förändringarna sammanfaller väl med de synpunkter som FN-kommittén för barnets rättigheter framfört om att det så fort som möjligt bör fastställas om barnet är ensamkommande eller har skilts från sina föräldrar (Allmän kommentar nr 6). Detta fastställande är prioriterat. Det inkluderar åldersbedömning och bör inte endast ta hänsyn till individens utseende, utan även hans eller hennes mentala mognad. Dessutom måste bedömningen genomföras på ett vetenskapligt, rättssäkert, och rättvist sätt, och risken att flickans eller pojkens fysiska integritet kränks måste undvikas. Vederbörlig hänsyn ska tas till den mänskliga värdigheten, och om osäkerhet kvarstår ska beslutet fattas till individens fördel, vilket innebär att han eller hon ska hanteras som ett barn om möjligheten föreligger att han eller hon är ett barn.

SKL vill också särskilt erinra vikten av ett köns- och säkerhetsperspektiv i Migrationsverkets arbete med åldersbedömningar. Det kan finnas olika skäl för pojkar och flickor att ange en lägre respektive högre ålder än den faktiska. För minderåriga flickor som anlant till Sverige tillsammans med en vuxen man som de uppges vara gifta med kan det finnas skäl att ange en högre ålder för att på så vis undvika att bli separerad från mannen. Avseende detta är det viktigt att Migrationsverket tar i beaktande att ensamkommande flickor i äktenskap kan vara utsatta för hot och våld i sin nuvarande relation till den vuxne mannen, vara traumatiserade och kan ha utsatts för olika övergrepp, både innan och under flykten till Sverige. Många kommer från länder där hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap och tvångsäktenskap är vanligt förekommande och kan vara utsatta för detta själva. Flickorna saknar ofta kunskap om det nya landet de kommer till, både om vilka rättigheter de har och om de olika myndigheternas ansvar och arbete för barn och unga. De känner inte alltid till svensk lag, FN:s barnkonvention och barns rättigheter och inte heller att myndigheter kan skydda barn som är i utsatta situationer. När barn blir placerade med den medföljande maken utan en ordentlig skyddsutredning, riskerar de att utsättas för övergrepp, hot, våld och dessutom riskerar deras rätt till utbildning att inte tillgodoses.

Det är därför viktigt att genomföra enskilda samtal med dessa flickor, göra en individuell utredning och skyddsbedömning.

SKL instämmer i att det är viktigt att barn inte bor med vuxna och att resurser som är avsatta för barn ska gå till barn. SKL menar dock att det även bör framhållas att undersökningar och bemötande ska vara barn- och könsanpassade.

Bedömning av ålder i ett tidigare skede i asylprocessen

Förbundets ställningstagande

4.1 Tillfälligt beslut om ålder

Genom förslaget blir det tydligt att det är Migrationsverket som gör åldersbedömning och beslutar om detta samt att beslutet gäller omedelbart. SKL ser positivt på att beslutet ska tas "så snart som möjligt" men anser att det i förarbetena måste förtydligas vad detta faktiskt innebär i tid, när detta rimligen kan tänkas ske och hur lång tid en utredning rimligen får ta.

4.2 Medicinsk åldersbedömning innan ett tillfälligt beslut om ålder

SKL ser positivt på att det är Migrationsverket som gör åldersbedömningen. Det centrala blir att beslutet om ålder baseras på ett tillförlitligt underlag – dvs. att det finns tillförlitliga metoder för att bedöma ålder och att Migrationsverkets åldersbedömning blir enhetlig över landet.

Att göra en åldersbedömning så snart som möjligt förutsätter dock att det finns faktisk möjlighet att utföra en medicinsk åldersbedömning på kort varsel. Om den unge anvisats till en kommun innan det tillfälliga beslutet fattats blir följden av ett tillfälligt beslut om att sökanden är över 18 år, som SKL ser det, att den enskildes placering avslutas (även om beslutet överklagas) och att sökanden flyttar till ett av Migrationsverkets boenden. Sökanden kan alltså komma att behöva flytta flera gånger på kort varsel. SKL har tidigare anfört att staten ska ta det fulla ansvaret för boende i ankomstfasen och detta lagförslag är ytterligare ett argument för det.¹ Idag har Migrationsverket bland annat ansvar för att registrera, åldersbedöma och anvisa barn till en kommun. Detta ansvar behöver enligt SKL utvidgas med ett ansvar för ankomstboenden. Staten har genom stordrift större möjligheter att på ett mer kostnadseffektivt sätt upphandla och driva ankomstboenden. Detta skulle ge

¹ Yttrande från SKL - Ett nytt ersättningssystem för mottagande av ensamkommande barn och unga (Promemoria 2016-06-21)

anvisningskommunen bättre förutsättningar att bereda barnet bästa möjliga mottagande utifrån en enskild bedömning med barnets bästa i centrum.

Om SKL inte får gehör för dessa förslag till förändring av ansvaret för boende i ankomstfasen måste det i förarbeten till nu aktuella lagförslag tydliggöras att Migrationsverket ska informera kommunen om att en åldersbedömning pågår samt när ett tillfälligt beslut har fattats.

4.3 Information om medicinsk åldersbedömning

SKL tycker att det är bra att kravet på information till den asylsökande förtydligas. Det är viktigt att hen förstår att konsekvensen av ett nekat samtycke till medicinsk åldersbedömning utan godtagbar anledning kan bli att den sökande bedöms vara över 18 år.

4.4 Rätt att överklaga tillfälligt beslut om ålder

SKL menar att den asylsökandes rättssäkerhet tas tillvara genom möjligheten att överklaga beslutet och få domstol att överpröva det.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förbundets ställningstagande

SKL ser det som rimligt att föreskrifterna inte ska tillämpas om ansökan om uppehållstillstånd har kommit in till Migrationsverket före den 1 februari 2017.

Kostnader och andra konsekvenser

Förbundets ställningstagande

SKL är, som tidigare nämnts, positiva till att beslutet om åldersbedömning ska gälla omedelbart. Om SKL inte får gehör för förslagen till förändring av ansvaret för boende i ankomstfasen som beskrivs under punkt 4.2 ovan finns det dock en risk att de föreslagna förändringarna kan leda till ökade kostnader för kommunerna då den statliga ersättningen därmed också dras in. Det bör klargöras när kommunens rätt till ersättning upphör efter det att ett tillfälligt beslut fattats om att sökanden är över 18 år. Ersättning för placering måste fortsätta att utgå till kommunerna så länge individen finns kvar i kommunens boende, med andra ord fram till dess att Migrationsverket, vid en eventuell åldersuppskrivning, tagit över ansvaret för individens boende.

Ert dnr:
Ju2016/06572/L7

Behov av kompletterande ersättning för kostnader efter denna tidpunkt kan därtill bli aktuellt om kommunen saknar förutsättningar att avveckla platsen eller placera ett annat barn på boendet.

Det är viktigt att både kommunerna och Migrationsverket ges klara och tydliga planeringsförutsättningar. Nuvarande ansvarsfördelning skapar inte detta.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande